

EPÄTYYPILLISIÄ TYTTÖJEN JUTTUJA

Kaikki tuntuu ihan tavalliselta. Aamulla menen töihin bussilla. Siellä istuu lähinnä naisia. Töissä on lähinnä miehiä. Ei kovin ihmeellistä, koska olen töissä teräsyhtiössä. Lounasta syön ruokalassa. Siellä on töissä vain naisia. Iltaisin he laittavat ruokaa perheelleen. Kaikki on ihan tavallista.

Paitsi, että ei ole. Itse asiassa on häkellyttävän ällistyttävää, että sellaiset monimutkaiset tekniset systeemit kuin terässulatto, pääkaupunkiseudun julkinen liikenne, työpaikkaruokala ja yksityisten kotien ruokatalous ovat kehittyneet juuri tällaisiksi ja toimivat juuri tällä tavoin. Ja eritoten voi hämmästellä sitä, miten miehet ja naiset näyttävät kuin taikaiskusta jakautuvan niissä tahoilleen, toiset ratin taa ja valvomopöydän viereen, toiset bussinpenkille ja suurtalouseliiden ääreen.

Sukupuolittuneisuus on yksi vahvimista todisteista sitä toisinaan kuultavaa väitettä vastaan, että teknologian kehittymistä ohjaisi jonkinlainen puhdas järkevyys. Miksi muka olisi järkeväntä, että naiset ajavat töihin bussilla, mutta miehet autolla? Miksi johtajilla on suurimmat autot? Miksi pikkutyöt eivät haaveile bussikuskin tai diplomi-insinöörin ammatista? Miksi joka kodissa on oma keittiö, mutta työpaikalla ruokala?

Amerikkalainen historioitsija Judith A. McGaw on pohtinut sitä valtavaa tiedon määrää, jota ihminen tarvitsee voidakseen elää standardoitujen teknisten systeemien keskellä ja kanssa. Hän huomauttaa, että suuri osa tästä tekniikan software-puolesta jää historiassa käsittelemättä, koska emme huomaa sitä omassa ajassammekaan. Sama pätee sukupuolen ja teknologian suhteeseen.

Jos yllä tekemäni kysymykset eivät pätkähdä mieleen arjen tohinoissa, ei samantapaisiin kysymyksiin tule helposti kiinnit-

SISÄLLYS

Pääkirjoitus	3
Marginaalista kajahtaa: Sukupuoli-analyysi teknologian historiassa Tiina Männistö	5
Moottorimiehet ja ohjauspyörää hoitavat naiset: Autoilu sukupuoli-historian näkökulmasta 1900–1920-luvuilla Teija Försti	16
Ennen tähtitieteessä laskivat naiset Eva Isaksson	30
Rouva Aino Rosendahl – tehtailija 1900-luvun alkupuolen Lahdesta Katariina Heikkilä	39
Kotitalousteknologia naisten työn takana ja tukena Marja Aulanko	50
Tyttönä poikien luvatussa maassa Liisa-Maria Nitovuori	63
Lisää naisia tekniikan alalle Tuula Pihlajamaa & Pirjo Putila	69
THS ry. – kokouskutsu	74
Seminaarit ja matkat Viime syksyn tuulia teknologian tutkimuksessa: 45:n ja SHOT:in kokoukset Pasadenassa ja Minneapolisissa (Topi Heikkerö)	76
Arvostelut	
Naisena ja miehenä tiedeyhteisössä (Marita Miettinen & Pia Vuolanto)	81
Naisteekkareiden historiaa (Mervi Kaarninen)	86
Jalon teräksen lyhyt historia (Osmo Palonen)	88
Uutiset	93
Abstracts	97

täneeksi huomiota myöskään tutkimusta tehdessä. Se on sääli, sillä yhtään kiertelemättä voin ilmoittaa ja todeksi väittää, että sukupuoli on sängen merkittävästi vaikuttanut teknologioiden keksimiseen, suunnitteluun, markkinointiin ja käyttöön myös historiassa.

Tässä Tekniikan Waiheiden numerossa pureudutaan muutamiin tekniikan ja tieteen historian aiheisiin sukupuolen näkökulmasta. Vaikka teknologian sukupuolihistoria on Suomessa melko uutta ja vähäistä, on sitä maailmalla harrastettu jo monta kymmentä vuotta mitä erilaisimmissa muodoissa. Allekirjoittaneen artikkeli pyrkiikin antamaan pikakatsauksen sukupuolen näkökulmasta tehtyyn teknologian historian tutkimukseen konkreettisten tutkimusesimerkkien ja teoriakysymysten kautta.

Tutkimusartikkeleista suurin osa avaa naisnäkökulman miehiin tekniikan aloihin ja muotoihin. Teija Försti tarkastelee Suomen ensimmäisiä naisautoilijoita ja valottaa samalla autoistumisen suomalaista esivaihetta tuoreella tavalla. Alkuaikoinaankaan auto ei ollut ”pelkkä” kulkuneuvo, vaan siihen ja sen käyttöön liitettiin vahvoja, sukupuolituneita merkityksiä.

Varhaisiin naisautoilijoihin kuului myös tehtailija Aino Rosendahl, jonka teollisesta toiminnasta kertoo artikkelissaan Katariina Heikkilä. Rosendahlin tavoin miesten maailmassa liikkivat myös Eva Isakssonin artikkelissa esiintyvät laskijanaiset, jotka urakoivat valtaosan Helsingin tähtitieteellisessä observatoriossa 1800-luvun lopulta vuoteen 1930 suoritettusta tähtitaivaan valokuvakartoituksesta.

Miehinen insinöörin hahmo määrittää yhä monia tekniikkaan liittyviä mielikuvia. Suomen polyteknilliseen opistoon ensimmäiset naisopiskelijat tulivat jo 1880-luvulla, mutta nykyistenkin naisteekkarien arki on elämistä miesenemmistön keskellä. Teekkarityttöjen kulttuuria valottaa artikkelissaan Liisa-Maria Nitovuori. Pirjo Putila ja Tuula

Pihlajamaa puolestaan kertovat hankkeista, joita Suomessa on toteutettu tyttöjen innostamiseksi tekniikan pariin ja miesvaltaisille tekniikan aloille. Naiselliseen teknologiseen maailmaan meidät puolestaan johdattaa Marja Aulanko, joka luotaa artikkelissaan kotitalousteknologian muutosta ja suhdetta naisten töihin.

Tiina Männistö



Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura THS ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 31 e/ vuosi. Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Tuija Mikkonen, tuija.mikkonen@luukku.com tai seuran www-sivujen kautta (www.ths.fi) tai seuran postiosoitteeseen (ks. sivu 2). Tekniikan Historian Seuran jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja irtokappaleita, mikäli niitä on jäljellä.

Toimitus- ja ilmoitusmateriaali sähköpostitse osoitteen tw.taitto@ths.fi. Normaali-postissa lähtettävän aineiston kohdalla ota yhteys toimitukseen (ks. toimituksen yhteystiedot s. 2). Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta.

Aineiston jättö numeroon 2/2006 31. maaliskuuta ja numeroon 3/2006 11. elokuuta.

Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia. Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia.

Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa.

Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä ja kuvien julkaisu oikeudesta vastaa kirjoittaja. Yksityiskohtaiset kirjoitus- ja toimitusohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta <http://www.ths.fi/kirjohjeet.htm>.